

Поспішил — що знають мешканці Глинська про односельчанина з таким прізвищем?

На сільському кладовищі в Глинську майже сто років тому були поховані Олексій Поспішил та його дружина Єлизавета. Відшукати їхні могили на старому цвинтарі не вдалося — час, байдужість та вандали знищили матеріальну пам'ять про колишніх мешканців цього села. Хто вони були?

Алоїз (після прийняття православ'я — Олексій) Поспішил народився 15 червня 1851 року в невеликому чеському селі Боїште в родині столяра. Після закінчення сільської школи продовжив навчання в гімназії і з другого класу почав вивчати слов'янські мови, зокрема російську. Після закінчення гімназії вступив на філософський факультет Карлова університету, але вже через рік став гувернером в одній із багатих московських родин, мріючи продовжити навчання в університеті. Але родина, в якій він жив і навчав дітей, виїхала за кордон. Довелося тоді йому переїхати до Петербурга і складати іспит (перекласти зі старогрецької та латини на німецьку уривки з творів Гомера і Тита Лівія), щоб стати слов'янським стипендіатом Міністерства народної освіти. В 1873 році після успішного складання іспиту на звання «вчитель класичних мов у гімназії» Алоїз Поспішил переїхав до Києва, де отримав посаду вчителя грецької мови та латині в 1-й Київській чоловічій гімназії.

Серед вчителів гімназії він зустрів колишнього однокашника по гімназії в Градці Краловому В'ячеслава (Вацлава) Петра, який теж викладав класичні мови, а ще був регентом хору гімназійної церкви. Незабаром Поспішил познайомився з сестрою Петра Єлизаветою (Петровою) та, прийнявши православ'я, взяв з нею шлюб.

чин статського радника (чиновник 5-го класу), що давало право на особисте дворянство. Очевидно, в цей час він купив у чеському селі Глинськ на Волині невеликий маєток, бо в чеських родинях особливо цінувалася спадщина у вигляді земельного наділу, який успадковував старший син, у подальшому підтримуючи молодших братів та сестер.

У 1887 році міністр народної освіти призначив вчителів Олексія Поспішила та його колегу В'ячеслава Петра приват-доцентами університету Св. Володимира для проведення практичних занять зі студентами з древніх мов, де він і пропрацював аж до 1913 року, залишаючись штатним вчителем гімназії. Також він викладав латину і в приватних гімназіях, а в 1908 році був призначений головою педагогічної ради жіночої гімназії, де викладав латину.

Побут та організація домашніх справ лежали на плечах дружини Єлизавети, яка вміло вела домашнє господарство, зберігаючи традиції чеського дому. Спілкувалися між собою чеською мовою, обговорювали походи в театр, поїздки по Росії та за кордон. Всі діти, окрім Володі, навчалися в музичному училищі, і часто вдома влаштовували імпровізовані концерти.

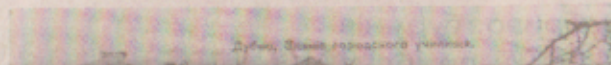
Активну роботу проводив Олексій Поспішил і в чеській общині Києва, яка мала свою школу. Як педагог-наставник він разом з Індржихом Індржишком (власник музичного магазину та майстерні музичних інструментів у Києві), Віктором Кашпаром (працівник заводу Гретер і Кржіванек, нині завод «Більшовик», син

Дубенському повіті було найбільше по всій Волині.

Олексій Поспішил добре знав місцеві умови, бо впродовж тридцяти років під час канікул відпочивав з родиною в Глинську. Він викладав у навчальних закладах Дубна латину та ввів чеську мову для дітей чехів та всіх бажаючих.

1 січня 1915 року за заслуги в науковій та викладацькій діяльності в Києві та на Волині він був удостоєний чину дійсного статського радника (чиновник 4-го класу), в зв'язку з чим його внесли в «Списки шляхетних родин

У своїх спогадах колишні гімназисти тепло відгукуються про свого вчителя грецької мови, який «Багато старань та праці поклав для нас по викладанню грецької мови...» або «З класиків найбільше в наш час ми симпатизували О. Й. Поспішилу. Він вмів нас зацікавити красою античних авторів і найбільше уваги приділяв читанню та тлумаченню...», «В мій час взагалі у відношенні до учнів зовсім не було ні формалізму, ні черствості...».

Починаючи з 1879 року, він протягом восьми років, окрім викладача, ще був також вихователем у пансіонаті при гімназії.

Родина Поспішилових мешкала неподалік від гімназії у великій квартирі двоповерхового будинку на Бібіковському (нині Т. Шевченка) бульварі. В родині підростали діти: Микола, Ольга, Іван, Володимир та Андрій, збільшувалися витрати, і тому з 1878 по 1882 роки Олексій Йосипович викладав ще німецьку мову в музичному училищі.

Значну увагу приділяв О. Поспішил науковій та видавничій діяльності, виступаючи з доповідями та готуючи до друку і редагуючи переклади праць з грецької та римської філології. За науково-літературні праці його обрали почесним членом Товариства філологів та педагогів.

У 1886 році Олексію Йосиповичу присвоїли

чеського священника с. Гульча), Вацлавом Вондраком (відомий правник, багатий землевласник на Волині, один з організаторів Чеської дружини, виходець з Семидуб) та ін. підтримував цю школу.

В 1908-1910 роках вийшли латинські граматики та хрестоматії авторства О. Поспішила, які були удостоєні Міністерством освіти Малої премії.

Сини, закінчивши гімназію, в якій викладав їхній батько, отримали вищу освіту: Микола — правничу, Володимир — медичну, Андрій — історико-філологічну в Київському університеті (в майбутньому став відомим чеським композитором), а Іван — сільськогосподарську в Київському політехнічному інституті (займався сільським господарством у Глинську, а його син Ян став відомим поетом, музикантом та фольклористом). Дочка Ольга після Фундукліївської гімназії навчалася в Пансіонаті благородних дівочу у Швейцарії, який утримувала її тітка по материнській лінії.

У лютому 1914 року, коли Олексію Поспішилу виповнилося 62 роки, він з дружиною переїхав до своєї садиби в Глинську. Міністерство народної освіти запропонувало йому посаду директора чоловічої гімназії, яку відкрили в Дубні в 1909 році, та паралельно здійснювати перетворення жіночого міського училища в жіночу гімназію. Поспішил прийняв цю пропозицію, маючи на думці завести в цих навчальних закладах викладання чеської мови для гімназистів з числа чехів-колоністів, яких в

Волинської губернії», тобто визнали дворянином. До цього його вже нагороджували орденами Св. Станіслава, Св. Анни та Св. Володимира різних ступенів.

У липні 1914 року почалася Перша світова війна, у середині 1915 року почався відступ військ, а з ним і евакуація мирного населення. Учні обох гімназій вивезли в тил, до міста Вовчанська Харківської губернії. Там майже три наступних роки продовжувалося навчання. За цей час в Дубні декілька разів змінювалася влада, аж поки в 1921 році згідно з Ризькою угодою територія Західної Волині не увійшла до складу Польщі. Гімназії стали польськими державними з польською мовою навчання, хоча за часів УНР навчання здійснювалося українською мовою.

У 1923 році Олексію Поспішилу довелося звільнитися через те, що він не був поляком і був звинувачений у русофільських та українофільських поглядах. Не отримавши пенсії від польської влади, він разом з дружиною поселився в Глинську, де зайнявся написанням мемуарів «Чехословацька духовна армія на Русі». Це був перелік інтелектуалів з числа чехів та словаків з різних регіонів Росії, їхні короткі біографії. Писав він по пам'яті, оскільки його бібліотека залишилася в Дарниці у дочки Ольги, яка повернулася із-за кордону в Росію, де вийшла заміж — нині в Києві мешкає вже шосте покоління нащадків Олексія Поспішила. Сини ж його емігрували до Чехословаччини.

Робота над книгою була завершена 8 жовтня 1924 року, і її надрукували частинами в Чехословаччині в 1925-1926 роках в журналі «Наше закордоння». Пізніше її видали окремим виданням.

Помер Олексій Йосипович Поспішил 27 грудня 1929 року, а його дружина в 1931 році, і обоє поховані в Глинську на сільському кладовищі.